

Uzņēmējdarbības vide

Darbaspēks un nodarbinātība

Darba likumdošana

Uzņēmējdarbības, Tirdzniecības un Nodarbinātības departaments ir izdevis virkni bukletu, kas detalizēti izskaidro darbinieku tiesības Īrijā – Īrijas darba likumdošanas rokasgrāmata, likumi par netaisnīgu atlaišanu no darba, darba samaksas likumdošana, nodarbinātības noteikumu likumi, likumi par brīvdienām un svētku dienām u.tml. Šī informācija pieejama arī mājas lapā www.entemp.ie, atsevišķas tās daļas 9 Eiropas valstu valodās. No 2007.gada 1.jūlija minimālā darba samaksa Īrijā ir 8,65 eiro stundā. 2007.gadā nodarbināto skaits sasniedza 2,1 milj. iedzīvotāju. 2007.gadā būvniecības nozarē tika nodarbināti 13% no kopējā nodarbināto skaita valstī.

Nodarbinātības noteikumu likumā, kas pieņemts 1994. gadā, noteikts, ka darba devējam jānodrošina darbinieki ar rakstiskiem darba līgumiem, kuros noteikti darba noteikumi.

Līgumā jābūt ietvertam darba devēja vārdam (nosaukumam) un adresei, darba vietai, ieņemamajam amatam un darba pienākumiem, datumam, ar kuru līgums stājas spēkā, paredzamajam līguma termiņam (ja līgums ir pagaidu) vai līguma beigu datumam (ja līgums noslēgts uz noteiktu laiku), darba samaksas aprēķināšanas kārtībai, samaksas biežumam, darba laikam (ieskaitot virsstundas), ar likumu noteiktajam atpūtas laikam, situācijām, kādās darba devējam ir tiesības pārtraukt darbinieka atpūtu, apmaksāta atvaļinājuma noteikumiem, darba nespēja slimības vai traumas gadījumos, pensija un pensiju shēmām, informēšanas kārtībai un savstarpējām vienošanām. Likums neattiecas uz personām, kas nepārtraukti strādājušas pie darba devēja mazāk kā 1 mēnesi.

Rakstisks darba līgums jānodrošina divu mēnešu laikā pēc darba uzsākšanas.

Darba atļaujas

Lai sāktu darba attiecības Īrijā, ES dalībvalstu pilsoņiem nav vajadzīgas darba atļaujas. Arī pilsoņiem no Islandes, Norvēģijas, Lihtenšteinas un Šveices ir līdzīgas tiesības. Pastāv noteikti ierobežojumi darba meklētājiem no Bulgārijas un Rumānijas.

Pilsoņiem no augstākminētajām valstīm ir pieejamas sekojošas atļaujas:

- *Zaļā karte*. Ir tiesības saņemt tad, ja indivīdam tiek piedāvāta darba samaksa 60 000 EUR gadā un vairāk. Ja indivīdam ir zināšanas medicīnā, finanšu un tehniskajās nozarēs, tad gada darba samaksa var būt sākot no 30 000 EUR.
- *Darba atļauja*. Ja gada darba samaksa pārsniedz 30 000 EUR, tad darba atļauju var dabūt arī nozarēs, kuras nav valsts politikas interesēs. Ja tā ir zem 30 000 EUR, tad darba atļauju var dabūt tikai dažos tautsaimniecības sektoros. Pastāv vesels saraksts ar nozarēm, kurās netiek dotas darba atļaujas, piemēram, viesnīcu apkalpošanā.

<http://www.movetofireland.com/movepag/workperm.htm>

Strādnieku tiesa

Īrijā darbojas Strādnieku tiesa - Labour Court, kas tika izveidota tikai ar vienu nolūku - izskatīt strīdus starp darba ņēmējiem un darba devējiem, t.sk par darba laiku, atalgojumu, diskrimināciju un darba līgumu. Šī tiesa neizskata citas, ar likumdošanu saistītas, lietas.

Strādnieku tiesa uzklausa abas puses un pēc tam paziņo savu lēmumu: Recommendation (Rekomendāciju), Determination (Noteikums), Decision (Spriedumu) vai Order (Rīkojumu), tas ir atkarīgs no katra konkrētā gadījuma.

Strādnieku tiesa ir pēdējā instance, kur griezties, ja strīdu nav izdevies atrisināt mierīgā ceļā.

Uzņēmējdarbības formas

Galvenās uzņēmējdarbības formas ir:

- *Statūtsabiedrības*

Ir 4 statūtsabiedrību veidi:

- privātā sabiedrība ar ierobežotu atbildību. Maksimālais locekļu skaits ir 99. Uzņēmuma locekļi ir atbildīgi tikai ar savu ieguldīto daļu.
- sabiedrība, kas ir ierobežota ar nodrošinājumu un kurai nav pamatkapitāls. Tā ir publiska kompānija un tajā jābūt vismaz 7 locekļiem. Šo formu parasti izmanto bezpeļņas organizācijas, kurām ir nepieciešams juridiskās personas statuss.
- sabiedrība, kas ir ierobežota ar nodrošinājumu un kurai ir pamatkapitāls.
- publiska sabiedrība ar ierobežotu atbildību. Ir jābūt vismaz 7 locekļiem. Minimālais pamatkapitāls ir 38 092,14 EUR.
- *Viena īpašnieka uzņēmums*. Dibinot viena īpašnieka uzņēmumu, tas jāreģistrē Uzņēmumu Reģistrācijas birojā vai Uzņēmējdarbības vārdu reģistrā. Vienīpašniekam nav jāpublicē nekāda informācija par savu uzņēmumu, bet tas ir atbildīgs ar visu savu īpašumu kreditoru priekšā.
- *Sabiedrības ar neierobežotu atbildību*.

Nodokļu sistēma

Uzņēmumu ienākumu nodoklis

Ar nodokli tiek aplikti uzņēmumi, kas ir reģistrēti Īrijā, kā arī nerezidentu kompānijas, kuras veic savu darbību izmantojot filiāles un pārstāvniecības. Nodokļa likmes:

- 12,5% no ienākumiem, kuri ir gūti no pamatdarbības;
- 25% no ienākumiem, kuri nav saistīti ar pamatdarbību – diskonti, procenti, rojalti, nomas maksas.
- 10% tā saucama rūpniecības likme. Šī likme pastāv līdz 2010.gadam un tiek piemērota tikai dažiem uzņēmumiem pārejas periodā.

Iedzīvotāju ienākumu nodoklis

- Iedzīvotāju ienākumu likme indivīdam (ja tas ir neprecējies vai atraitnis) ir 20%, ja ienākumi nepārsniedz 34 000 EUR, un 40% no ienākumiem, kas ir lielāki par 34 000 EUR.
- Iedzīvotāju ienākumu likme indivīdam (ja tas ir neprecējies vai atraitnis ar bērniem apgādībā) ir 20%, ja ienākumi nepārsniedz 38 000 EUR, un 40% no ienākumiem, kas ir lielāki par 38 000 EUR.
- Iedzīvotāju ienākumu likme precētam pārim (ja ienākumus gūst tikai viens laulātais) ir 20%, ja ienākumi nepārsniedz 43 000 EUR, un 40% no ienākumiem, kas ir lielāki par 43 000 EUR.
- Iedzīvotāju ienākumu likme precētam pārim (ja ienākumus gūst abi laulātie) ir 20%, ja ienākumi nepārsniedz 68 000 EUR, un 40% no ienākumiem, kas ir lielāki par 68 000 EUR.

Sociālās apdrošināšanas iemaksas

Sociālās apdrošināšanas iemaksas (Pay Related Social Insurance) ir obligātas katrai nodarbinātai personai no 16 gadu vecuma. Darba dēvēja daļa ir 10,75% no bruto algas, savukārt, darba ņēmēju daļa ir 4% ja gada ienākumi nepārsniedz 48 000 EUR, un 2% ja tie pārsniedz 48 000 EUR.

Pievienotās vērtības nodoklis

Pievienotās vērtības nodokļa likme ir 0 – 21.5 % (izmaiņas no 01.12.2008.).

Ar pievienotās vērtības nodokli netiek aplikti finanšu, medicīnas un izglītības pakalpojumi un produkti, kā arī teātra un mūzikas pasākumu reklamēšana.

Ar 0% likmi tiek apliktas noteiktas pārtikas preces un dzērieni, medikamenti, noteiktas grāmatas un bukleti, noteikti mēslošanas līdzekļi, sēklas un stādi, kuri tiek izmantoti produktu ražošanai, apģērbs un apavi bērniem līdz 11 gadiem, eksports.

Likme 13,5% tiek piemērota kurināmajam, celtniecības pakalpojumiem, avīzēm, žurnāliem un periodikai, labošanas, tīrīšanas un apkopes pakalpojumiem, fotogrāfa pakalpojumiem, restorāniem un sporta pasākumiem u.c.

No 2008.gada 1.decembra ir mainījies likme no 21% uz 21.5%. Tā ir PVN pamatlikme un ar to tiek apliktas visas pārējās preces un pakalpojumi, piemēram, transportlīdzekļu piegādes, benzīns, mēbeles, paklāji, pieaugušo apavi un apģērbi u.c.

Plašāka informācija par PVN un citiem nodokļiem ir pieejama www.revenue.ie.

Informācijas avots - www.revenue.ie